چالش‌ها و راهکارهای سازمانی پیاده سازی رهبری آموزشی نسل z در عصر هوش مصنوعی: مطالعه کیفی

نویسندگان:اکرم ژیانی فرد[1]، زهره سهرابی[1]، نسیبه رادی راز [2]

۱– مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، گروه آموزش پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

۲–گروه هوش مصنوعی در پزشکی، دانشکده فناوری‌های نوین پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

مقدمه: آموزش علوم پزشکی در طول دو دهه گذشته تحول قابل توجهی را تجربه کرده است که عمدتاً ناشی از پیشرفت‌های سریع فناوری، تغییر پارادایم‌های آموزشی و تحول در انتظارات یادگیرندگان است. هوش مصنوعی چشم انداز رهبری آموزشی را تغییر داده است و ادغام آن در آموزش علوم پزشکی فرصت های منحصر به فردی برای تغییر شیوه های رهبری آموزشی و افزایش اثربخشی سازمانی دارد .علیرغم مزایای بالقوه هوش مصنوعی و فناوری های نوین در رهبری آموزشی دانشجویان نسل z، چالش‌ها متعددی مانع پذیرش گسترده و استفاده موثر از آن می شود. لذا این مطالعه با هدف تبیین چالش‌ها و راهکارهای سازمانی پیاده سازی رهبری آموزشی نسلz در عصر هوش مصنوعی انجام شد.

روش: مطالعه کیفی با استفاده از رویکرد تحلیل محتوی مرسوم انجام شد. مشارکت‌کنندگان شامل رهبران آموزشی با طیف متنوعی در سمت‌های معاون آموزشی، مدیرگروه، رئیس بخش و همچنین یادگیری الکترونیک و هوش مصنوعی در دانشگاه های علوم پزشکی بودند که به روش نمونه‌گیری هدفمند و سپس گلوله برفی انتخاب شدند. همه مشارکت کنندگان عضو هیات علمی و مدرس دانشجویان نسل z بودند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته گردآوری و با روش تحلیل محتوای گرانهایم و لاندمن مورد آنالیز قرار گرفتند.

یافته‌ها: مجموع۱۳ مشارکت کننده (۵مرد و ۸زن) در این مطالعه وارد شدند. تحلیل مصاحبه‌ها منجر به شناسایی ۲۷۰کد اولیه، ۸ زیر طبقه و ۲ طبقه اصلی گردید.

طبقه اول: چالش‌ها

زیر طبقه ها: فنی و زیرساختی ، اخلاقی و قانونی، اجتماعی و فرهنگی در بسترهای فناوری، منابع انسانی و سازمانی در عصر فناورانه

طبقه دوم: راهبردهای اجرایی

زیر طبقه ها: فرهنگ‌سازی و شبکه‌سازی، سیاست‌گذاری و توسعه زیرساخت، یادگیری و توسعه حرفه ای رهبر آموزشی متمرکز بر فناوری، توانمندسازی نسل زد در زیست‌بوم دیجیتال

نتیجه گیری: در مطالعه حاضر چالش ها و راهکارهای سازمانی پیاده سازی رهبری آموزشی نسلz در عصر هوش مصنوعی با مصاحبه با ذی نفعان اصلی تبیین گردید.

بر اساس این یافته ها می‌توان نتیجه گرفت که تحول در رهبری آموزشی برای دانشجویان نسل z در عصر حاضر نیازمند یک تحول نهادی و فرهنگی است که در آن، توسعه همزمان زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، بازنگری در سیاست‌ها و چارچوب‌های اخلاقی، سرمایه‌گذاری بر توسعه‌ی مستمر توانمندی‌های اساتید و رهبران و دانشجویان به‌عنوان کاربران اصلی، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است.

پیشنهادات: انجام مطالعات آینده با تمرکز بر طراحی مدل‌های ارزیابی اثربخشی این راهبردها و نیز بررسی تطبیقی تجربیات سایر کشورهای دیگر پیشنهاد می‌گردد.

منابع:

Kassab SE, Rathan R, Taylor D, Hamouri S, Hamdy H. Understanding how medical students learn in the era of artificial intelligence: a mixed methods study. BMC Medical Education. 2025;25(1):1-10.

Landan F, Soleimani M. Integrating Artificial Intelligence into Educational Leadership: Strategies for Effective Management. Manag Res Dev. 2024;1(4):105-21.

Jafari A, Aboutaleb E, Hamidi Madani A, Dobakhshar A. Content Creation by Artificial Intelligence in Medical Education: Impacts and Challenges. Research in Medical Education. 2026;18(1):5-9.